

Марина Ткачук

Вихованці і викладачі Київської духовної академії у складі єпископату православних церков

Попри значні зрушення у вивченні історії та спадщини Київської духовної академії (1819–1924) [далі — КДА], здійснені впродовж двох останніх десятиліть, до сьогодні майже незаторкнутою залишається тема, що має лежати, здавалося б, на поверхні дослідницьких зацікавлень, адже вона стосується головного і безпосереднього аспекту діяльності православних духовних академій Російської імперії. Сутність цієї діяльності гранично чітко висловлена в останньому духовно-академічному статуті передреволюційних часів (1910 р.): духовні академії є «закритими вищими церковними училищами, що через християнське виховання і вищу православно-богословську науку готують християнськи просвічених діячів для служіння святий Православній Церкві, передусім у царині церковно-пастирській, а потому й на інших поприщах церковної діяльності, переважно у священному сані»¹. Справді, впродовж усієї своєї історії XIX — початку XX ст. православні духовні академії залишалися не тільки флагманом богословської науки, а й, так би мовити, «кузнею кадрів» для православних церков. Інша річ, що усвідомлення цього у сучасній вітчизняній історіографії, яка перебуває лише на початку свого «антропологічного повороту» з його виразним прагненням до розкриття й осягнення *людського виміру* історії, є вкрай недостатнім.

До такого висновку спонукає досвід роботи над енциклопедичним виданням «Київська духовна академія в іменах», що її було роз-

¹ Устав Православных духовных академий. Киев, 1910. С. 1.

почато влітку 2012 р. в Національному університеті «Києво-Могилянська академія». Задум цього масштабного проекту, приуроченого до 400-річного ювілею Київської Академії (1915 р.), полягає у висвітленні місця та ролі КДА в історії освіти, науки, культури і, безумовно, історії православних церков крізь призму аналізу біографій і творчого доробку її видатних вихованців та викладачів.

Уже перший етап роботи над проектом, що полягав в укладанні списку випускників і викладачів КДА за весь період її існування², а також максимально повного переліку тих, хто навчався в цьому закладі під час його трансформації у Київську православну богословську академію (КПБА, 1920–1924), а ще більшою мірою — другий етап, що мав за мету відбір видатних персоналій, статті про яких складатимуть зміст енциклопедії, приніс чимало несподіванок. Як виявилось, перелік достойників, з чиїми іменами асоціюють історію КДА, далеко не вичерпується кількома десятками осіб, що перебувають у полі зору сучасних дослідників. Передусім це стосується тих, хто посідав вищі щаблі в ієрархії православних церков ХІХ — ХХ ст. і залишив помітний слід у їхньому житті.

Промовистою ілюстрацією до зазначеного є укладений автором цих рядків покажчик вихованців і викладачів КДА (див. далі), що входили до складу православного єпископату. Більшість з-поміж наведених тут 212 імен — це вищі ієрархи, які уособлювали весь спектр православних церковних утворень на російських та українських теренах, а також закордонні православні церкви російського і українського походження, від першої третини ХІХ до другої половини ХХ ст. Водночас чималу частину становлять єпископи (у тому числі предстоятелі) Сербської, Болгарської, Румунської, Грузинської, Антіохійської, Американської³, Елладської, Польської, Латвійської та інших церков, багатьом з яких судилося відіграти видатну роль у становленні й розвитку помісного православ'я у ХІХ — ХХ ст. З-поміж найзначніших імен — 22 канонізованих ієрархи, переважно священномученики, чия загибель залишилася однією з найкривавіших плям в історії ХХ ст.

² Список укладено на підставі архівних джерел, що зберігаються у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського та Центрального історичного архіву України в м. Києві.

³ Офіційна назва — Православна церква в Америці.

Пропонований перелік дає уявлення і про те, якою мірою заторкнула вихованців і викладачів КДА трагедія релігійних гонінь тоталітарної доби: майже всі церковні ієрархи, кому судилося жити у післяреволюційні часи, пройшли крізь арешти, в'язниці, табори, а більшість із них було знищено за доби Великого Терору.

Як перша в науковій літературі спроба зведеної інформації про вихованців і викладачів КДА, що входили до складу православно-го єпископату, цей покажчик не претендує на вичерпність — він є лише підсумком початкової стадії дослідницької роботи, яка нині набирає обертів. Подальші пошуки, цілком імовірно, увінчаються документальними свідченнями, що дадуть змогу поповнити наведений перелік новими іменами. Поки що ж маємо надію, що покажчик, входячи до наукового обігу, виконуватиме не лише довідкову функцію, а й стимулюватиме дослідницьку зацікавленість історією та спадщиною КДА.

Перелік скорочень, ужитих у покажчику

архієп. — архієпископ

архім. — архімандрит

єп. — єпископ

свт. — святитель

спв. — сповідник

схіархієп. — схіархієпископ

сщмч. — священномученик

КДА — Київська духовна академія

КПБА — Київська православна богословська академія

МП — Московський Патріархат

НКВС — Народний комісаріат внутрішніх справ

ПАПЦ — Польська автокефальна православна церква

ПРЦ — Православна Російська Церква

ПЦ — Православна Церква

ПЦА — Православна Церква в Америці

РПЦ — Російська православна церква

РПЦЗ — Російська православна церква за кордоном

СЄЦ — Соборно-єпископська церква

УАПЦ — Українська автокефальна православна церква

Показчик

АВГУСТИН (ГУЛЯНИЦЬКИЙ Андрій Федорович, 1838–1892), єп. РПЦ, випускник (1863) і викладач (1863–1870) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1881 р.: єп. Михайловський, вікарій Рязанської єпархії; єп. Акерманський, вікарій Кишинівської єпархії (1882); єп. Аксакайський, вікарій Донської єпархії (1887); єп. Костромський і Галицький (1888), Катеринославський і Таганрозький (1891).

АВЕРКІЙ (ПЕТРОВИЧ / Аврам Петров Безайтов⁴, 1824–1878), єп. Болгарської ПЦ, навчався у КДА (1860–1862), церковний діяч, богослов, перекладач. Митрополит Врачанський (1873–1874).

АГАПІТ (ВИШНЕВСЬКИЙ Антоній Йосифович, 1867–1924), єп. РПЦ, випускник (1896) КДА, церковний діяч, педагог, місіонер. У єпископському сані з 1902 р.: єп. Уманський, вікарій Київської єпархії; єп. Чигиринський, перший вікарій Київської єпархії (1908); єп. Владикавказький і Моздокський (1908), Катеринославський і Маріупольський (1911; з 1918 р. у сані архієп.). Репресований (1924). Помер у в'язниці.

АЛЕКСАНДР (БОГДАНОВ Олександр Васильович, 1830–1898), єп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1889 р.: єп. Муромський, вікарій Володимирської єпархії; єп. Єнісейський і Красноярський (1892), Тамбовський і Шацький (1894).

АЛЕКСАНДР (ЗАККІС Андрій Георгійович, 1834–1899), єп. РПЦ, випускник (1865) КДА, церковний діяч, педагог, місіонер. У єпископському сані з 1883 р.: єп. Острозький, вікарій Волинської єпархії; єп. Архангельський і Холмогорський (1890), Полоцький і Вітебський (1893).

АЛЕКСАНДР (РАЄВСЬКИЙ Олександр Семенович, 1868–1937), єп. РПЦ, навчався в КДА (1917–1919), церковний діяч. У єпископському сані з 1923 р.: єп. Севастопольський, вікарій Таврійської єпархії; єп. Керченський (1924), Рильський (1928), Кустанайський (1930), Сухиницький, вікарій Калузької єпархії (1930); єп. Златоустовський, вікарій Свердловської єпархії (1931); єп. Каменськ-Шахтинський, вікарій Донської єпархії (1932); єп. Бакинський (1933), Єлабузький (1933), Кустанайський (1934), Актюбінський (1935), Петропавловський (1936), Могильовський (1937). Репресований (1937). Розстріляний.

⁴ Болг.: Аврам Петров Бъзайтов.

АЛЕКСАНДР III (ТАХАН Александр Михаледіс, 1869–1958), єп. Антіохійської ПЦ, випускник (1901) КДА, церковний і громадський діяч, богослов. У єпископському сані з 1903 р.: митрополит Тарський і Аданський; митрополит Триполійський (1908). Патріарх Антіохійський і всього Сходу (1928).

АЛЕКСАНДР (ЧЕКАНОВСЬКИЙ Олексій Іванович, 1881–1939), єп. РПЦ, ПРЦ⁵, випускник (1905) і викладач (1912–1919) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1921 р.: єп. Бердичівський, вікарій Київської єпархії. З 1922 р. один з очільників ПРЦ: єп. Бердичівський і Уманський; архієп., вікарій Київської обновленської митрополії (1924). Митрополит Київський і Галицький (1928). Репресований (1937).

АЛЕКСІЙ (ГОТОВЦЕВ Олексій Дмитрович, 1891–1936), єп. РПЦ, випускник (1916) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1921 р.: єп. Звенигородський, вікарій Київської єпархії; єп. Серпуховський, вікарій Московської єпархії (1923); єп. Рильський, вікарій Курської єпархії (1927). Репресований (1922, 1925).

АЛЕКСІЙ (ГРОМАДСЬКИЙ Александр Якубович, 1882–1943), єп. ПАПЦ, Української автономної ПЦ в юрисдикції МП⁶; випускник (1908) КДА, церковний діяч. У єпископському сані (ПАПЦ) з 1922 р.: єп. Луць-

⁵ Православна Російська Церква (ПРЦ), або Православна Церква у СРСР — офіційна самоназва церковної організації, що виникла на теренах колишньої Російської імперії в результаті свідомо роздмуханого більшовицькою владою обновленського руху в РПЦ. Розмежування обновленців з патріаршою РПЦ відбулося 1922–1923 рр. зі створенням власного керівного органу — Вищого Церковного Управління (1922) і скликанням «Другого Помісного Всеросійського собору» (1923), що ухвалив рішення про підтримку радянської влади, позбавлення сану легітимно обраного предстоятеля РПЦ патріарха Тихона (Белавіна) і запровадження інституту «білого» (одруженого) єпископату. У 1922–1926 рр. ПРЦ на чолі з її керівним органом, перейменований 1923 р. на Вищу Церковну Раду, а невдовзі — на «Священний Синод», користувалася статусом єдино визнаної владою православної церковної організації і мала у своєму складі значну частину духовенства (в тому числі єпископату) та мирян. Вплив ПРЦ почав підупадати після легалізації «патріаршої церкви» (1927), а з середини 1930-х рр. (після саморозпуску її керівних структур у 1935 р. і масових репресій) зійшов нанівець. Позбавлена державної підтримки, в середині 1940-х рр. ПРЦ припинила існування.

⁶ Українська автономна ПЦ в юрисдикції МП — церковне утворення, що діяло на окупованих територіях Волині та Наддніпрянщини у 1941–1944 рр. Охоплювало парафії і монастирі, зорієнтовані на РПЦ.

кий, вікарій Волинської єпархії; єп. Гродненський (1922), Гродненський і Новоградський (1923; з 1928 у сані архієп.); архієп. Волинський і Кременецький (1934). З 1940 у складі Української автономної ПЦ в юрисдикції МП: архієп. Ровенський і Кременецький. Митрополит Волинський і Житомирський, екзарх України (1941). Репресований (1939). Загинув за часів нацистської окупації.

АЛЕКСІЙ (НОВОСЬОЛОВ Олександр Олександрович, 1813–1880), єп. РПЦ, випускник (1841) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1867 р.: єп. Томський, Катеринославський і Таганрозький (1868–1871).

АНАТОЛІЙ сщмч. (ГРИСЮК Андрій Григорович, 1880–1938), єп. РПЦ, випускник (1904) і викладач (1905–1912) КДА, церковний діяч, богослов, історик церкви. У єпископському сані з 1913 р.: єп. Чистопольський, вікарій Казанської єпархії; єп. Самарський і Ставропольський (1922); архієп. Одеський і Херсонський (1928; з 1932 р. у сані митрополита). Репресований (1921, 1923, 1936). Помер у таборі НКВС. Канонізований УПЦ (1997) і РПЦ (2000).

АНАТОЛІЙ (МАРТИНОВСЬКИЙ Августин Васильович, 1793–1872), єп. РПЦ, випускник (1825) і викладач (1825–1829) КДА, церковний діяч, педагог, публіцист (псевдонім — Авдій Востоков). У єпископському сані з 1840 р.: єп. Єкатеринбурзький, вікарій Пермської єпархії; єп. Острозький, вікарій Волинської єпархії (1841); єп. Могильовський і Мстиславський (1844; з 1853 р. у сані архієп.). З 1860 р. на спочинку.

АНТОНІЙ (АМФІТЕАТРОВ Яків Гаврилович, 1815–1879), єп. РПЦ, випускник (1839), викладач (1839–1840) і ректор (1851–1858) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1858 р.: єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії; єп. Смоленський і Дорогобузький (1859), Казанський і Свйязький (1866; з 1867 р. у сані архієп.).

АНТОНІЙ (КРОТЕВИЧ Борис Миколайович, 1893⁷–1973), єп. РПЦ, навчався в КДА (1918–1919)⁸, церковний діяч. У єпископському сані з 1944 р.: єп. Житомирський і Овруцький, Костромський і Галицький (1946; з 1952 р. у сані архієп.), архієп. Тульський і Бельовський

⁷ Рік народження уточнено за особовою справою: ЦДІАК. Ф. 711, оп. 1, спр. 11219. Арк. 3 зв.

⁸ Роки навчання встановлено за архівними документами (Там само, арк. 2; Спр. 3977. Арк. 173 зв.). Прийнята досі дата закінчення Антонієм (Борисом Кротевичем) КДА в 1914 р. не відповідає дійсності.

(1954). Митрополит Мінський і Білоруський (1961); єп. Орловський і Брянський (1962), Івановський і Кінешемський (1964), Тамбовський і Мічурінський (1966–1970) (у 1953 та 1963 рр. перебував на спочинку). Репресований (1937).

АНТОНІЙ схіархієп., св. (АБАШИДЗЕ Давид Ілліч, князь, у чернецтві **ДИМИТРІЙ**, 1867–1942), єп. РПЦ, випускник (1896) КДА, церковний і громадський діяч, педагог. У єпископському сані з 1902 р.: єп. Алавердський, вікарій Мцхето-Карталінської єпархії; єп. Гурійсько-Мінгрельський (1903); єп. Балтський, вікарій Подольської єпархії (1905); єп. Туркестанський і Ташкентський (1906), Таврійський і Сімферопольський (1912; з 1915 у сані архієп.). З 1921 р. на спочинку. У схимі з 1928 р. Репресований (1923, 1933). Канонізований УПЦ у 2011 р. (місцеве пошанування в Київській єпархії).

АНТОНІЙ єпмч. (**ПАНКЕЄВ** Василь Олександрович, 1892–1938), єп. ПРЦ, РПЦ, навчався у КДА (1912–1915), церковний діяч. У єпископському сані з 1923 р. (ПРЦ): єп. Херсонський, вікарій Одеської єпархії. Після повернення до РПЦ — єп. Маріупольський, вікарій Катеринославської єпархії (1924); єп. Белгородський (1933). Репресований (1926, 1935, 1938). Розстріляний. Канонізований РПЦ у 2000 р.

АНТОНІЙ (**РОМАНОВСЬКИЙ** Василь Антонович, 1886–1962), єп. РПЦ, випускник (1913) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1924 р.: єп. Єреванський, Донський (1929), Ставропольський і Донський (1935), Сталінградський (1935), Ставропольський і П'ятигорський (1943), Ставропольський і Бакинський (1945; з 1962 у сані митрополита). Репресований (1927, 1929, 1936).

АНТОНІЙ (**ФЛОРЕНСОВ** Михайло Семенович, 1847–1918), єп. РПЦ, випускник (1874) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1890 р.: єп. Острозький, вікарій Волинської єпархії; єп. Вологодський і Тотемський (1894–1895).

АНТОНІЙ (**ШОКОТОВ** Олексій Андрійович, 1799–1871), єп. РПЦ, випускник (1823), викладач (1825–1836) та інспектор (1834–1836) КДА, церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1850 р.: єп. Вольський, вікарій Саратовської єпархії; єп. Староруський, вікарій Новгородської єпархії (1850); єп. Оренбурзький та Уфимський (1853), Кишинівський (1858; з 1861 р. у сані архієп.).

АНТОНІН (**ГРАНОВСЬКИЙ** Олександр Андрійович, 1865–1927), єп. РПЦ, ПРЦ, випускник (1891) КДА, церковний діяч і педагог, бо-

гослов. У єпископському сані з 1903 р.: єп. Нарвський, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії (до 1908 р.); єп. Владикавказький і Моздокський (1913). З 1917 р. на спочинку. У 1921 р. заборонений у служінні патріархом Тихоном (Белавіним) за літургійні новації. З 1922 р. — один з очільників обновленства: митрополит Московський і всієї Росії (1922–1923).

АПОЛІНАРІЙ (КОШОВИЙ) Андрій Васильович, 1874–1933), єп. РПЦ, РПЦЗ, випускник (1905) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1917 р.: єп. Рильський, вікарій Курзької єпархії; єп. Белгородський, вікарій Курзької єпархії (1919). З 1920 р. на еміграції (Сербія, Палестина, США). Єп. Вінніпезький, вікарій Північноамериканський (1924); єп. Сан-Франциський, очільник Північноамериканської єпархії РПЦЗ; архієп. Північноамериканський і Канадський (1929).

АПОЛЛОС (БЕЛЯЄВ) Іван Єгорович, бл. 1812–1885), єп. РПЦ, випускник (1839) КДА, церковний діяч, історик, краєзнавець, педагог. У єпископському сані з 1864 р.: єп. Староруський, вікарій Новгородської єпархії; єп. Ладозький, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії (1866); єп. В'ятський і Слободський (1866; з 1880 р. у сані архієп.).

АРСЕНІЙ (БРЯНЦЕВ) Олександр Дмитрович, 1839–1914), єп. РПЦ, випускник (1867) КДА, церковний діяч, історик, краєзнавець, публіцист, педагог. У єпископському сані з 1882 р.: єп. Ладозький, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії; єп. Ризький і Мігавський (1887; з 1893 р. у сані архієп.); архієп. Казанський і Св'язький (1897), Харківський і Охтирський (1903).

АРСЕНІЙ (ІВАЩЕНКО) Антон Ілліч, 1831–1903), єп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч, історик церкви, перекладач, педагог. У єпископському сані з 1893 р.: єп. Каширський, вікарій Тульської єпархії; єп. Кириловський, вікарій Новгородської єпархії (1893).

АРСЕНІЙ (СТАДНИЦЬКИЙ) Авксентій Георгійович, 1862–1936), єп. РПЦ, випускник (1885) КДА, церковний діяч, педагог, богослов, історик, місіонер. У єпископському сані з 1899 р.: єп. Волоколамський, третій вікарій Московської єпархії; єп. Псковський і Порховський (1903; з 1907 р. у сані архієп.); архієп. Новгородський і Староруський (1910; з 1917 р. у сані митрополита). Митрополит Ташкентський і Туркестанський (1933). Репресований (1919, 1920, 1922, 1924).

АФНАСІЙ (МОЛЧАНОВСЬКИЙ) Яків Опанасович, 1887–1938), єп. Українського екзархату РПЦ, випускник (1914) КДА, церковний

діяч. У єпископському сані з 1924 р.: еп. Сквирський і Бердичівський, вікарій Київської єпархії. Репресований (1924, 1929, 1933, 1934).

АФНАСІЙ (ПАРХОМОВИЧ) Василь Михайлович, 1828–1910), еп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1885 р.: еп. Новгород-Сіверський, вікарій Чернігівської єпархії; еп. Сарапульський, вікарій В'ятської єпархії (1889); еп. Єкатеринбурзький та Ірбітський (1891); архієп. Донський і Новочеркаський (1894–1908).

ВАЛЕРІАН (ПРИБИЧЕВИЧ) Василій⁹, 1870–1941), еп. Сербської ПЦ, випускник (1893) КДА, церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1940 р.: еп. Сремський.

ВАРЛААМ (НОВГОРОДСЬКИЙ) Василь Тимофійович, 1872–?), еп. РПЦ, випускник (1907) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1919 р.: еп. Солікамський, вікарій Пермської єпархії. Подальша доля невідома.

ВАСИЛІЙ (БОГДАШЕВСЬКИЙ) Дмитро Іванович, 1861–1933), еп. РПЦ, Укр. Екзархату РПЦ, випускник (1886), викладач (1887–1923), інспектор (1909–1914) і ректор КДА (1914–1923), богослов, біблеїст, історик філософії, церковний діяч. У єпископському сані з 1914 р.: еп. Канівський, другий вікарій Київської єпархії; еп. Прилуцький (1924); архієп. Канівський, вікарій Київської єпархії (1925). Репресований (1923).

ВАСИЛІЙ (ЗНАМЕНСЬКИЙ) Василь Васильович, 1857–?), еп. ПРЦ, випускник (1882) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1922 р.: еп. Липецький, вікарій Тамбовської єпархії; архієп. Таврійський і Сімферопольський (1924); архієп. Липецький (1924); архієп. Севастопольський, вікарій Таврійської митрополії (1925); архієп. Тамбовський (1928–1929). Подальша доля невідома.

ВАСИЛІЙ сщмч. (ПРЕОБРАЖЕНСЬКИЙ) Веніамін Сергійович, 1876–1945), еп. РПЦ, випускник (1900) КДА, церковний діяч, педагог, проповідник. У єпископському сані з 1921 р.: еп. Кінешемський, вікарій Костромської єпархії; еп. Іваново-Вознесенський (1923); еп. В'язниковський, вікарій Володимирської єпархії (1926); еп. Івановський (1927). Репресований (1921, 1923, 1928, 1933, 1943). Канонізований РПЦ у 2000 р.

⁹ Сербськ.: Валеријан (Василије Прибићевић).

ВАССІАН (ЧУДНОВСЬКИЙ Василь Іванович, 1805–1883), єп. РПЦ, випускник (1831) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1866 р.: єп. Єкатеринбурзький, вікарій Пермської єпархії; єп. Пермський і Верхотурський (1876).

ВЕНЕДИКТ (ПОЛЯКОВ Володимир Георгійович, 1884–1963), єп. РПЦ, випускник (1914) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1947 р.: єп. Кишинівський і Молдавський; Івановський і Кінешемський (1948; з 1953 р. у сані архієп.); архієп. Житомирський і Овруцький (1956). Репресований (1927).

ВЕНІАМІН (БИКОВСЬКИЙ Володимир Петрович, 1820/1821–1893), єп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1871 р.: єп. Острогозький, вікарій Воронежської єпархії; єп. Оренбурзький і Уральський (1879), Чернігівський і Ніжинський (1882).

ВЕНІАМІН (ПАВЛОВ Василь Павлович, 1821–1890), єп. РПЦ, випускник (1847) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1870 р.: єп. Балтський, вікарій Подільської єпархії (до 1879 р.).

ВЕНІАМІН (ПЛАТОНОВ Василь Миколайович, 1819–1905), єп. РПЦ, випускник (1845) КДА, церковний діяч, педагог, історик, місіонер, публіцист. У єпископському сані з 1872 р.: єп. Сумський, вікарій Харківської єпархії; єп. Кінешемський, вікарій Костромської єпархії (1883).

ВЕНІАМІН (СМИРНОВ Василь Васильович, 1829–1890), єп. РПЦ, випускник (1855) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1879 р.: єп. Єкатеринбурзький; Оренбурзький і Уральський (1882), Воронежський і Задонський (1886).

ВИССАРІОН (ПУЮ Віктор¹⁰, 1879–1964), єп. Румунської ПЦ, навчався в КДА (1907–1908), церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1921 р.: єп. Арджеський; Хотинський (1923). Митрополит Буковинський (1935), Трансністрійський і Одеський (1942–1943). З 1944 р. на еміграції. У 1948–1958 рр. — першоієрарх Румунської православної єпархії у Західній Європі (в юрисдикції РПЦЗ).

ВІТАЛІЙ (ІОСИФОВ Василь Олександрович, 1831–1892), єп. РПЦ, випускник (1865) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископсько-

¹⁰ Румунськ: Visarion (Victor Puiu).

му сані з 1879 р.: еп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії; еп. Тамбовський і Шацький (1885), Калузький і Боровський (1890).

ВІТАЛІЙ (МАКСИМЕНКО) Василь Іванович, 1873–1960), еп. РПЦЗ, навчався у КДА у 1894–1896 рр., церковний діяч. У єпископському сані з 1934 р.: еп. Детройтський, архієп. Північно-Американський і Канадський (1934), Східно-Американський і Джерзейситський.

ВОЛОДИМИР (ГОРЬКОВСЬКИЙ) Василь Петрович, 1864–1938), еп. РПЦ, випускник (1889) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1927 р.: еп. Богучарський, вікарій Воронежської єпархії; еп. Керченський, вікарій Таврійської єпархії (1928); еп. Акмолінський, вікарій Петропавловської єпархії (1928); еп. В'яземський, вікарій Смоленської єпархії (1929); еп. Каменецький, вікарій і очільник Донської єпархії (1932); еп. Ржевський, вікарій Калінінської єпархії (1933); еп. Кунгурський, вікарій Пермської єпархії (1933); еп. Сарапульський, вікарій Кіровської єпархії (1935); еп. Ульяновський (1935). Репресований (1937). Розстріляний.

ВОЛОДИМИР (ПЕТРОВ) Іван Петрович, 1828–1897), еп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч, педагог, місіонер, видавець. У єпископському сані з 1880 р.: еп. Бійський, вікарій Томської єпархії; еп. Томський і Семипалатинський (1883), Ставропольський і Єкатеринодарський (1886), Нижегородський і Арзамаський (1889); архієп. Казанський і Свіязький (1892).

ВОЛОДИМИР, спв. (ШИМКОВИЧ) Василь Якович, 1841–1926), еп. РПЦ, випускник (1867) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1887 р.: еп. Нарвський, вікарій Петербурзької єпархії; еп. Сумський, вікарій Харківської єпархії (1890); еп. Катеринославський і Таганрозький (1892), Єкатеринбурзький та Ірбітський (1896). З 1897 р. на спочинку. Єп. Острогозький, вікарій Воронежської єпархії (1900; з 1923 р. у сані архієп.). Митрополит Воронежський (1925). Канонізований РПЦЗ у 1981 р.

ВОЛОДИМИР сщмч. (БОГОЯВЛЕНСЬКИЙ) Василь Никифорович, 1848–1918), еп. РПЦ, випускник (1874) КДА, церковний діяч, богослов, проповідник. У єпископському сані з 1888 р.: еп. Староруський, вікарій Новгородської єпархії; еп. Самарський і Ставропольський (1891); архієп. Карталинський і Кахетинський, екзарх Грузії (1892). Митрополит Московський і Коломенський (1898), Санкт-Петербурзький і Ладозький (1912), Київський і Галицький (1915). Загинув від рук бандитів. Канонізований РПЦ у 1992 р.

ВОЛОДИМИР (ЮДЕНИЧ) Василь Дмитрович, 1886–?), еп. РПЦ, випускник (1910) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1927 р.: еп. Барнаульський; еп. Сергацький, вікарій Горьковської єпархії (1933); еп. Чебоксарський і Чувашський (1934). Репресований (1937).

В'ЯЧЕСЛАВ (ШКУРКО) Василь Феоділович, 1886–1937), еп. РПЦ, навчався у КПБА як вільний слухач (є у списку 1921 р.), церковний діяч. У єпископському сані з 1932 р.: еп. Новоград-Волинський, вікарій Київської єпархії, очільник Житомирської єпархії; еп. Сумський, вікарій Харківської єпархії (1934); еп. Яранський, вікарій Кіровської єпархії (1936). Репресований (1937). Розстріляний.

ГАВРИЇЛ (ЧЕПУР) Григорій Маркелович, 1874–1933), еп. РПЦ, РПЦЗ, випускник (1896) КДА, церковний діяч і педагог, композитор, літургіст. У єпископському сані з 1910 р.: еп. Ізмаїльський, другий вікарій Кишинівської єпархії; еп. Акерманський, перший вікарій Кишинівської єпархії; еп. Челябінський (1918: номінально; за умов громадянської війни не зміг прибути на місце призначення). З 1920 р. на еміграції (Сербія). Член Архієрейського Синоду РПЦЗ (1922). З 1933 р. у сані архієп.

ГЕДЕОН (ПОКРОВСЬКИЙ) Геннадій Петрович, 1844–1922), еп. РПЦ, навчався в КДА (1881–1884), церковний діяч, педагог, богослов, місіонер. У єпископському сані з 1891 р.: еп. Люблінський, вікарій Холмсько-Варшавської єпархії (до 1896 р.); еп. Прилуцький, вікарій Полтавської єпархії (1899); еп. Владикавказький і Моздокський (1904). З 1908 р. на спочинку.

ГЕННАДІЙ (ЛЕВИЦЬКИЙ) Іван Львович, 1818–1893), еп. РПЦ, випускник (1845) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1868 р.: еп. Сарапульський, вікарій В'ятської єпархії; еп. Кінешемський (1872), еп. Сумський (1883). З 1886 р. на спочинку.

ГЕОРГІЙ (АЛАДОВ-АЛАДОШВІЛІ) Давид Георгійович, 1849–?), еп. РПЦ, Грузинської ПЦ, випускник (1883) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1905 р.: еп. Гурійсько-Мінгрельський, Імеретинський (1908). Митрополит Чкондинський і Шемокмедський (1920–1921).

ГЕОРГІЙ (ДЕЛІЄВ) Спиридон Георгійович, 1878–1937), еп. Українського екзархату РПЦ, навчався у КДА (1916–1919), церковний діяч. У єпископському сані з 1921 р.: еп. Богуславський, вікарій Київської єпархії; еп. Таращанський, вікарій Київської єпархії (1926); еп. Дніпропетровський (1928; з 1930 р. у сані архієп.). Репресований (1936). Розстріляний.

ГЕОРГІЙ (ЯРОШЕВСЬКИЙ Григорій Антонович, 1872–1923), єп. РПЦ, ПАПЦ, випускник (1897) КДА, церковний діяч, історик, біблеїст-екзегет, педагог. У єпископському сані з 1906 р.: єп. Каширський, вікарій Тульської єпархії; єп. Прилуцький, вікарій Полтавської єпархії (1908); єп. Ямбурзький, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії (1910); єп. Калужський і Боровський (1913), Мінський і Туровський (1916; з 1918 р. у сані архієп.). З 1919 р. на еміграції (Сербія, Італія). Патріарший екзарх у Польщі (1921); митрополит Варшавський і Холмський (1922). Перший предстоятель ПАПЦ у сані митрополита Варшавського і всієї Польщі. Вбитий ректором Холмської духовної семінарії архім. Смарагдом (Латишенковим), противником відокремлення православних єпархій на території Польщі від МП.

ГЕРМОГЕН (МАКСИМОВ Григорій Іванович, 1861–1945), єп. РПЦ, РПЦЗ, випускник (1886) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1910 р.: єп. Аксайський, вікарій Донської єпархії. Архіпастир Усевеликого Війська Донського (1918–1919). Єп. Катеринославський (1919). З 1920 р. на еміграції. З 1922 р. — в РПЦЗ: номінальний архієп. Катеринославський і Новомосковський (1922). Предстоятель Хорватської ПЦ¹¹ у сані митрополита (1942). Засуджений до розстрілу військовим трибуналом югославської партизанської армії під час репресій проти хорватів.

ГРИГОРІЙ (МИТКЕВИЧ Микола Васильович, 1807–1881), єп. РПЦ, випускник (1831), викладач (1831–1837) та інспектор (1836–1837) КДА, церковний діяч, педагог, проповідник. У єпископському сані з 1851 р.: єп. Калужський і Боровський (з 1869 р. у сані архієп.).

ГРИГОРІЙ (ЯЦКОВСЬКИЙ Гавриїл Улянович, 1866–1932), єп. РПЦ, випускник (1894) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1851 р.: єп. Козловський, вікарій Тамбовської єпархії; єп. Бакинський, вікарій Грузинської єпархії (1912); єп. Єлисаветпольський, вікарій Тифліської єпархії (1917); єп. Єкатеринбурзький та Ірбітський (1917; з 1922 р. у сані архієп.). Очільник т. зв. «Григоріанського розколу»¹² (1925). У розколі — митрополит Свердловський і Уральський (1927).

¹¹ Хорватська ПЦ діяла на території створеної під егідою III рейху Незалежної Держави Хорватії у квітні 1942 — травні 1945 рр.

¹² Інспірований ОГПУ «григоріанський розкол» у РПЦ (кін. 1925 — сер. 1940-х рр.), названий за іменем його ініціатора й очільника Григорія (Яцковського), мав підґрунтям прагнення частини духовенства до відновлення колегі-

ГУРІЙ (ГРОССУ Георгій Степанович¹³, 1877–1943), єп. Румунської ПЦ, випускник (1902) КДА, церковний і політичний діяч. У єпископському сані з 1918 р.: єп. Ботошанський, Кишинівський (1920); архієп. Бессарабський (1920; з 1928 р. у сані митрополита). З 1936 р. на спочинку.

ДАЛМАТ (ДОЛГОПОЛОВ Дмитро Іванович, 1831–1883), єп. РПЦ, випускник (1859) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1883 р.: єп. Новомиргородський, вікарій Херсонської єпархії.

ДАМАСКІН свмч. (ЦЕДРИК Дмитро Дмитрович, 1877–1937), єп. Українського екзархату РПЦ, навчався в КДА (1918–1919), церковний діяч, місіонер. У єпископському сані з 1923 р.: єп. Глухівський, вікарій Чернігівської єпархії. Репресований (1918, 1922, 1924, 1925, 1929, 1934, 1937). Розстріляний. Канонізований РПЦ у 2000 р.

ДАМІАН (ГОВОРОВ Дмитро Григорович, 1855–1936), єп. РПЦ, РПЦЗ, випускник (1911) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1916 р.: єп. Єреванський, вікарій Грузинської єпархії; єп. Петровський, вікарій Саратовської єпархії (1917); єп. Царицинський (1918). З 1920 р. на еміграції (Болгарія). Архієп. РПЦЗ з 1930 р.

ДИМИТРІЙ (ВЕРБИЦЬКИЙ Максим Андрійович, 1869–1932), єп. РПЦ, Українського екзархату РПЦ, випускник (1899) КДА, церковний діяч, педагог. У єпископському сані з 1910 р.: єп. Уманський, вікарій Київської єпархії; єп. Білоцерківський і Сквирський (1921; з 1925 р. у сані архієп.); архієп. Київський (1930). Репресований (1923).

ДИМИТРІЙ (КОВАЛЬНИЦЬКИЙ Михайло Георгійович, 1839–1913), єп. РПЦ, випускник (1867), викладач (1867–1902), інспектор (1895–1898), ректор (1898–1902) КДА, церковний діяч і педагог, богослов, історик церкви. У єпископському сані з 1898 р.: єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії; єп. Тамбовський і Шацький (1902); архієп. Казанський і Свйязький (1903), Херсонський і Одеський (1905).

ДИМИТРІЙ (МУРЕТОВ Климент Іванович, 1806–1883), єп. РПЦ, випускник (1835), викладач (1835–1851), інспектор (1838–1841) і ректор (1841–1851) КДА, церковний діяч, педагог, богослов, проповідник. У єпископському сані з 1851 р.: єп. Тульський і Бельов-

ального, на противагу патріаршому, церковного управління, функції якого поклалися на Тимчасову Вищу Церковну Раду, що існувала з грудня 1925 до квітня 1937 р. Переважну частину григоріанського духовенства було знищено під час масових репресій у 1937–1938 рр.

¹³ Румунськ.: Gurie (Gheorghe Grosu).

ський, Херсонський і Таврійський (1857; з 1860 р. у сані архієп.). Архієп. Ярославський і Ростовський (1874), Волинський і Житомирський (1876), Херсонський та Одеський (1882).

ДОМЕНТІАН (ПОПОВИЧ Драгутин¹⁴, 1872–1913), еп. Сербської ПЦ, випускник (1899) КДА, церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1911 р.: еп. Нишський.

ДОМЕТІАН (ГОРОХОВ Дмитро Васильович, 1879–?), еп. РПЦ, випускник (1909), помічник інспектора (1911–1917), помічник проректора (1918), секретар зі студентських справ (1919) КДА, богослов, церковний діяч. У єпископському сані з 1928 р.: еп. Арзамаський, вікарій Нижегородської єпархії. Репресований (1932) і заборонений у церковнослужінні (до 1935).

ДОСИФЕЙ свв. (ВАСИЧ Драгутин¹⁵, 1877–1945), еп. Сербської ПЦ, випускник (1904) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1913 р.: еп. Нишський. Митрополит Загребський (1933). За режиму усташів заарештований і підданий тортурам (1941). Канонізований Сербською ПЦ (1998) і УПЦ (2010).

ЄВГЕНІЙ (ШЕРЕШИЛОВ/ШЕРЕШИЛО Микола, 1826–1897), еп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1870 р.: еп. Брестський, вікарій Литовської єпархії; еп. Ковенський, вікарій Литовської єпархії (1875); еп. Мінський і Туровський (1877), Астраханський і Єнотаєвський (1880), Ставропольський і Єкатеринодарський (1889), Могильовський і Мстиславський (1893–1896).

ЄВСЕВІЙ (ІЛЬІНСЬКИЙ Олексій Олексійович, 1809–1879), еп. РПЦ, випускник (1835) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1849 р.: еп. Ковенський, вікарій Литовської єпархії; еп. Кам'янець-Подільський (1851); архієп. Карталінський, екзарх Грузії (1858); архієп. Тверський і Кашинський (1877).

ЄВФІМІЙ (БЕЛІКОВ Петро Іванович, 1813–1863), еп. РПЦ, випускник (1839) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1856 р.: еп. Староруський, вікарій Новгородської єпархії; еп. Саратовський і Царицинський (1860).

ЄРЕМІЯ, у схимі Йоан (СОЛОВІЙОВ Іродіон Іванович, 1799–1844), еп. РПЦ, викладач (1830–1835; 1839–1841), інспектор (1830–1835) і рек-

¹⁴ Сербськ.: Доментијан (Драгутин Поповић).

¹⁵ Сербськ.: Доситеј (Драгутин Васић).

тор (1839–1841) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1841 р.: єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії; єп. Кавказький і Чорноморський (1843), Полтавський і Переяславський (1849), Нижегородський (1850–1857). З 1860 р. у схімі.

ЗАДВІРНЯК Максим Євменович (1892–1938), єп. УАПЦ, навчався у КДА (1916–1919), церковний діяч. Очільник Проскурівської єпархії УАПЦ в 1923–1930 рр. Репресований (1935, 1938). Розстріляний.

ЙОАКИМ сщмч. (ЛЕВИТСЬКИЙ/ЛЕВИЦЬКИЙ Іван Акимович, 1853–1921), єп. РПЦ, випускник (1879) КДА, церковний діяч, богослов, педагог. У єпископському сані з 1896 р.: єп. Балтський, вікарій Кам'янець-Подільської єпархії; єп. Брестський, вікарій Литовської єпархії (1897); єп. Гродненський і Брестський (1900), Оренбурзький і Уральський (1903; з 1908 р. — Оренбурзький і Тургайський), Нижегородський (1910; з 1916 р. у сані архієп.). З 1918 р. на спочинку. Загинув від рук бандитів. Канонізований РПЦЗ у 1981 р.

ЙОАН (ЛЕВИТСЬКИЙ/ЛЕВИЦЬКИЙ Йоаникій Йосипович, 1857–1923), єп. РПЦ, ПРЦ, випускник (1893) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1908 р.: єп. Єйський, вікарій Ставропольської єпархії; єп. Кубанський і Єкатеринодарський, вікарій Ставропольської єпархії (1916). З 1922 р. — в ПРЦ.

ЙОАН (ПЕТИН Олексій Олексійович, 1813–1889), єп. РПЦ, випускник (1839) КДА, церковний діяч, педагог, проповідник і публіцист. У єпископському сані з 1862 р.: єп. Полтавський (1862–1887; з 1878 р. у сані архієп.).

ЙОАН РИЗЬКИЙ сщмч. (ПОММЕР Іван Андрійович, 1876–1934), єп. РПЦ, Латвійської ПЦ, випускник (1904) КДА, церковний діяч і педагог, богослов. У єпископському сані з 1912 р.: єп. Слуцький, вікарій Мінської єпархії; єп. Таганрозький і Приазовський, вікарій Катеринославської єпархії (1913); єп. Старицький, вікарій Тверської єпархії (1917); архієп. Пензенський і Саранський (1918); архієп. Ризький і Мітавський (1920), предстоятель Латвійської ПЦ (1921). Вбитий на архієрейській дачі в Озолайні поблизу Риги (злочин не розкрито). Канонізований Латвійською ПЦ і РПЦ (2001).

ЙОАНИКІЙ (ГОРСЬКИЙ Іван Семенович, 1810–1877), єпископ РПЦ, викладач та інспектор (1841–1846) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1855 р.: єп. Староруський, вікарій Новгородської єпархії; єп. Саратовський (1856; з 1860 р. у сані архієп.); архієп. Варшав-

ський (1860; з 1875 р. Холмський і Варшавський), Херсонський та Одеський (1875).

ЙОАНИКІЙ (ЄФРЕМОВ Іван Олександрович, 1863–1914), єп. РПЦ, випускник (1891) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1905 р.: єп. Белгородський, вікарій Курської єпархії (1905–1913).

ЙОАНИКІЙ (МОСКВІН Іван Андрійович, бл. 1813–1869), єп. РПЦ, випускник (1839) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1869 р.: єп. Козловський, вікарій Тамбовської єпархії.

ЙОАНИКІЙ (РУДНЄВ Іван Максимович, 1826–1900), єп. РПЦ, випускник (1849), викладач (1849–1858) і ректор (1859–1860) КДА, церковний діяч, педагог, проповідник. У єпископському сані з 1861 р.: єп. Выборзький, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії; єп. Саратовський і Царицинський (1864), Нижегородський і Арзамаський (1873; з 1877 у сані архієп.); архієп. Карталінський і Кахетинський, екзарх Грузії (1877). Митрополит Московський і Коломенський (1882), Київський і Галицький (1891).

ЙОАНИКІЙ (СОКОЛОВСЬКИЙ Феодосій Семенович, 1889–1938), єп. РПЦ, випускник (1916) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1921 р.: єп. Бахмутський, вікарій Катеринославської єпархії; тимчасовий очільник Харківської єпархії (1922; у сані архієп.); архієп. Омський (1924; кафедри не заступив). З 1925 р. — один з очільників СЄЦ¹⁶ у сані архієп. Катеринославського і Донецького, тимчасового очільника Харківської єпархії. У 1927 р. пристав до григоріан: митрополит Ульяновський. З 1933 р. на спочинку. Репресований (1937). Розстріляний.

ЙОАСАФ (РОМАНОВ Микола Іванович, 1857–1911), єп. РПЦ, випускник (1883) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1906 р.: єп. Рильський, вікарій Курської єпархії; єп. Новгород-Сіверський, вікарій Чернігівської єпархії (1910).

ЙОНАФАН (РУДНЄВ Іван Наумович, 1819–1906), єп. РПЦ, випускник (1843) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані

¹⁶ СЄЦ (Соборно-єпископська церква) — церковне утворення на теренах України, оформлене на сесії собору єпископів у м. Лубнах у червні 1925 р. (звідси поширена назва «лубенський єпископат»); обстоювало автокефальний статус Української православної церкви, її розбудову на засадах канонічності, соборноправності та національного реформування. У 1920-х рр. СЄЦ користувалася протекторатом ДПУ, однак упродовж 1930–1932 рр. більшість її храмів було закрито; фактично припинила своє існування у другій пол. 1930-х рр.

з 1866 р.: єп. Кінешемський, вікарій Костромської єпархії; єп. Олонецький і Петрозаводський (1869), Ярославський і Ростовський (1877–1903; з 1883 р. у сані архієп.).

ЙОСИФ (ОРЕХОВ Йосип Степанович, 1871–1961), єп. РПЦ, випускник (1893) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1945 р.: єп. Воронежський і Острогозький (з 1950 р. у сані архієп.); архієп. Воронежський і Липецький (1954 р.; з 1959 р. у сані митрополита).

ЙОСИФ (СОКОЛОВ Никодим Андрійович, 1835–1902), єп. РПЦ, випускник (1863) КДА, церковний діяч, педагог, богослов, публіцист. У єпископському сані з 1891 р.: єп. Брестський, другий вікарій Литовської єпархії; єп. Острогозький, вікарій Воронежської єпархії (1897); єп. Михайловський, вікарій Рязанської єпархії (1900).

ЙОСИФ (ЦВІЙОВИЧ/ЦВІОВИЧ Йосиф¹⁷, 1878–1957), єп. Сербської ПЦ, випускник (1912) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1920 р.: єп. Бітольський. Митрополит Скоп'єнський (1932). Очільник Черногорсько-Приморської митрополії (1945–1946) та Жичської єпархії (1950–1951).

ЙОСИФ (ЧЕПИГОВСЬКИЙ Іван Іванович, 1821–1890), єп. РПЦ, випускник (1847) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1875 р.: єп. Владикавказький, вікарій Карталінської і Кахетинської єпархії; єп. Владикавказький (1885).

ЙОСИФ (ЯЦКОВСЬКИЙ Климент Якович, 1896–?), єп. ПРЦ, навчався у КДА (1917–1919), КПБА (є у списках 1921–1922 рр.), церковний діяч. У єпископському сані з 1923 р.: єп. Черкаський, вікарій Київської єпархії; єп. Херсонський (1927), Новгородський і Староруський (1932), Уральський (1933).

ІЄРОНІМ (ЕКЗЕМПЛЯРСЬКИЙ Ілля Тихонович, 1836–1905), єп. РПЦ, випускник (1861) КДА, церковний діяч і педагог, історик церкви, мемуарист. У єпископському сані з 1885 р.: єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії; єп. Тамбовський і Шацький (1890), Литовський і Віленський (1894; з 1895 р. у сані архієп.). Архієп. Холмський і Варшавський (1898), Варшавський і Привіслинський (1905).

¹⁷ Сербськ.: Јосиф (Јосиф Цвијовић).

ІЄРОНІМ (ЙОВАНОВИЧ Йован¹⁸, 1825–1894), єп. Сербської ПЦ, випускник (1858) КДА, церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1877 р.: єп. Шабацький, Нишський (1889).

ІЗРАЇЛЬ (ЛУКІН Яків Іванович, 1800–1864), єп. РПЦ, випускник (1825), викладач і ректор (1858–1859) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1860 р.: єп. Вінницький, вікарій Кам'янець-Подільської єпархії.

ІЛАРІОН (АРАБАДЖІЄВ Григорій¹⁹, 1870–1939), єп. Болгарської ПЦ, випускник (1898) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1917 р.: єп. Велицький. Митрополит Сливенський (1922).

ІНОКЕНТІЙ (ПАВЛОВИЧ Яків²⁰, 1840–1905), єп. Сербської ПЦ, випускник (1863) КДА, церковний діяч, богослов, педагог, проповідник. У єпископському сані з 1894 р.: єп. Нишський. Митрополит Белградський (1898).

ІНОКЕНТІЙ (ПУСТИНСЬКИЙ Олександр Дмитрович, 1868–1937), єп. РПЦ, ПРЦ, випускник (1893) КДА, церковний діяч, богослов, педагог. У єпископському сані з 1903 р.: єп. Алякинський, перший вікарій Північно-Американської єпархії; єп. Якутський і Вілюйський (1909), Туркестанський і Ташкентський (1912; з 1918 р. у сані архієп.). З 1923 р. — в ПРЦ: єп. Курський та Обоянський; митрополит Київський і Галицький (1924–1929); Архангельський і Холмогорський (1932). Репресований (1933, 1937). Розстріляний.

ІНОКЕНТІЙ свт. (БОРИСОВ Іван Олексійович, 1800–1857), єп. РПЦ, випускник (1823), викладач і ректор (1830–1840) КДА, церковний діяч, педагог, богослов, проповідник, історик, краєзнавець. У єпископському сані з 1836 р.: єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії; єп. Вологодський та Устюзький (1840), Харківський і Охтирський (з 1845 р. у сані архієп.); архієп. Херсонський і Таврійський (1848). Канонізований УПЦ у 1997 р.

ІНОКЕНТІЙ (СОКАЛЬ Іван Іванович, 1883–1965), єп. РПЦ, випускник (1910) КДА, церковний діяч і педагог. У 1919–1950 рр. перебував на еміграції. У єпископському сані з 1959 р.: єп. Смоленський і Дорогобузький (до 1964 р.).

¹⁸ Сербськ.: Јероним (Јован Јовановић).

¹⁹ Болг.: Иларион (Григор Арабаджиєв).

²⁰ Сербськ.: Инокентије (Јаков Павловић).

ІНОКЕНТІЙ (ЯСТРЕБОВ Ілля Іванович, 1867–1928), єп. РПЦ, ректор КДА (1910–1914), церковний діяч, педагог, місіонер. У єпископському сані з 1906 р.: єп. Канівський, вікарій Київської єпархії; єп. Полоцький і Вітебський (1914; з 1920 у сані архієп.); архієп. Ставропольський (1926), Астраханський (1927). Репресований (1922).

ІРИНАРХ (СИНЄОКОВ-АНДРІЄВСЬКИЙ Іван Даміанович, 1871–1933), єп. РПЦ, випускник (1897) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1917 р.: єп. Березовський, вікарій Тобольської єпархії; тимчасовий очільник Тобольської і Сибірської єпархії (1918); єп. Якутський (1923; 1928), Велико-Устюзький і Усть-Вимський (1925), Ставропольський і Кубанський (1926); архієп. Пермський (1930). Репресований (1931). Помер у таборі НКВС.

ІРИНЕЙ (ОРДА Харисим Михайлович, 1837–1904), єп. РПЦ, випускник (1861) КДА, церковний діяч і педагог, біблієст, перекладач, видавець. У єпископському сані з 1888 р.: єп. Уманський, вікарій Київської єпархії; єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії (1890); єп. Могильовський і Мстиславський (1892), Подільський і Брацлавський (1896), Єкатеринбурзький та Ірбітський (1900), Орловський і Севський (1902).

КАЛІСТРАТ (ЦИНЦАДЗЕ Калістрат Михайлович²¹, 1866–1952), єп. Грузинської ПЦ, випускник (1892) КДА, церковний, громадський, освітянський діяч, богослов. У єпископському сані з 1925 р.: митрополит Мангліський. Католикос-патріарх Грузії, архієп. Мцхетський і Тбіліський (1932).

КИРИЛ (КВАШЕНКО Кирило Федорович, 1879–1937), єп. Українського екзархату РПЦ, навчався в КДА (1916–1919), церковний діяч. Архієпископ Єлисаветградський (1927–1929). У 1930-х рр. — в ПРЦ. Репресований (1937). Розстріляний.

КИРИЛ (КУНИЦЬКИЙ Діонісій Олексійович, 1783–1836), єп. РПЦ, ректор (1827–1828) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1828 р.: єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії (до 1835 р.).

КИРІОН сщмч. (САДЗАГЛІШВІЛІ/САДЗАГЕЛОВ Георгій Ієронимович²², 1854–1918), єп. РПЦ, Грузинської ПЦ, випускник (1880) КДА, церковний діяч, педагог, історик, археолог. У єпископському сані

²¹ Груз.: კალისტრატე (კალისტრატე მიხეილის ძე ცინცაძე).

²² Груз.: კირიონ (გიორგი იერონიმეს ძე საძაგლიშვილი).

з 1898 р.: еп. Алавердський, вікарій Грузинської єпархії; еп. Горійський, вікарій Грузинської єпархії (1900); еп. Балтський, вікарій Подільської єпархії (1902); еп. Новомиргородський, вікарій Херсонської єпархії (1903); еп. Орловський і Севський (1904), Сухумський (1906); еп. Ковенський, вікарій Литовської єпархії (1907–1908); еп. Полоцький і Вітебський (1915–1917). Католикос-патріарх Грузії (1917). Вбитий у Марткопському Свято-Антонієвому монастирі (злочин не розкрито). Канононізований Грузинською ПЦ у 2002 р.

КЛИМЕНТ (ДРУМЕВ Василь²³, бл. 1840–1901), еп. Болгарської ПЦ, випускник (1869) КДА, церковний, політичний і освітянський діяч, письменник. У єпископському сані з 1874 р.: еп. Браницький. Митрополит Тирновський (1884).

КЛИМЕНТ (ШИВАЧЕВ Григорій Іванов²⁴, 1873–1930), еп. Болгарської ПЦ, випускник (1898) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1909 р.: еп. Браницький, очільник Ловецької єпархії. Митрополит Врачанський (1914). Предстоятель Болгарської ПЦ (1928–1930).

ЛАВРЕНТІЙ (НЕКРАСОВ Михайло Іванович, 1836–1908), еп. РПЦ, випускник (1861) КДА, церковний діяч, педагог, проповідник. У єпископському сані з 1898 р.: еп. Курський і Белгородський, Тульський і Бельовський (1904).

ЛЕОНІД (ОКРОПРИДЗЕ Лонгін²⁵, 1860–1921), еп. РПЦ, Грузинської ПЦ, випускник (1888) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1898 р.: еп. Горійський, вікарій Грузинської єпархії; еп. Імеретинський (1900), Гурійсько-Мінгрельський (1908). Митрополит Тифліський (1917). Католикос-патріарх Грузії (1918).

ЛЕОНТІЙ (ЛЕБЕДИНСЬКИЙ Іван Олексійович, 1822–1893), еп. РПЦ, інспектор і викладач (1852–1856) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1860 р.: еп. Ревельський, вікарій Санкт-Петербурзької митрополії; еп. Подільський і Брацлавський (1863; з 1873 р. у сані архієп.); архієп. Херсонський і Одеський (1874), Холмський і Варшавський (1875). Митрополит Московський і Коломенський (1891).

²³ Болг.: Климент (Васил Друмев).

²⁴ Болг.: Климент (Григорий Иванов Шивачев).

²⁵ Груз.: ლეონიდე (ლონჯინოზ ოქროპრიდე).

ЛЕОНТІЙ (МАТУСЕВИЧ Леонід Прокопович, 1884–1942), єп. РПЦ, випускник (1909) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1922 р.: єп. Коростенський, вікарій Волинської єпархії. Репресований (1930, 1933, 1941).

ЛЕОНТІЙ (ТУРКЕВИЧ Леонід Ієронімович, 1876–1965), єп. ПЦА, випускник (1900) КДА, церковний діяч і педагог, богослов. У єпископському сані з 1933 р.: єп. Чиказький (з 1945 р. у сані архієп.). Архієп. Нью-Йоркський, митрополит всієї Америки і Канади, першоієрарх Північно-Американської митрополії (1950).

ЛИПКІВСЬКИЙ Василь Костянтинович (1864–1937), єп. УАПЦ, випускник (1889) КДА, церковний діяч і педагог, історик церкви. Перший єп. і предстоятель УАПЦ — митрополит Київський і всієї України (1921–1927). Репресований (1937). Розстріляний.

МАКАРІЙ (БУЛГАКОВ Михайло Петрович, 1816–1882), єп. РПЦ, випускник (1841) і викладач (1841–1842) КДА, церковний діяч і педагог, богослов, історик церкви, проповідник. У єпископському сані з 1851 р.: єп. Вінницький, вікарій Подільської єпархії; єп. Тамбовський і Шацький (1857), Харківський та Охтирський (1859; з 1862 у сані архієп.). Архієп. Литовський і Віленський (1869). Митрополит Московський і Коломенський (1879).

МАКАРІЙ (ЗНАМЕНСЬКИЙ Костянтин Іванович, 1877–1938), єп. РПЦ, випускник (1902) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1920 р.: єп. Васильсурський, вікарій Нижегородської єпархії (до 1923 р.); єп. Краснободський, вікарій Пензенської єпархії (1927; з вересня 1927 р. на спочинку). Репресований (1938). Розстріляний.

МАКАРІЙ (КРАМАРЕНКО Макарій Гаврилович, 1870–1937?), єп. СЄЦ, випускник (1913) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1925 р.: єп. Вінницький і Могилівський. Репресований (1937).

МАКАРІЙ (ОКСЮК Михайло Федорович, 1884–1961), єп. РПЦ, ПАПЦ, випускник (1911) і викладач (1912–1919) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1945 р.: єп. Львівський і Тернопільський (з 1946 р. у сані архієп.). Митрополит Варшавський і всієї Польщі, предстоятель ПАПЦ (1951).

МАКАРІЙ сщмч. (ГНЄВУШЕВ Михайло Васильович, 1858–1918), єп. РПЦ, випускник (1882) КДА, церковний і політичний діяч, педагог, проповідник, місіонер. У єпископському сані з 1914 р.: єп. Балахнинський, вікарій Нижегородської єпархії; єп. Орловський і Севський

(1917); еп. В'яземський, вікарій Смоленської єпархії. Розстріляний чекістами. Канонізований РПЦ у 2000 р.

МАКАРІЙ (ТРОЇЦЬКИЙ) Макар Трифонович, 1830–1906), еп. РПЦ, випускник (1855) КДА, церковний діяч і педагог, поет. У єпископському сані з 1882 р.: еп. Острогозький, вікарій Воронежської єпархії; еп. Калузький і Боровський (1895; з 1901 р. на спочинку).

МАЛЮШКЕВИЧ Костянтин Сергійович (1890–1937), еп. УАПЦ, випускник (1916) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1922 р. — у складі єпископату УАПЦ; еп. Уманський; архієп. Київський (1927). З 1934 р. відійшов від УАПЦ. Репресований (1937). Розстріляний.

МЕЛЕНТІЙ (ВУЇЧ) Любомир²⁶, 1857–1921), еп. Сербської ПЦ, випускник (1888) КДА, церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1882 р.: еп. Тимокський.

МЕЛЕТІЙ свт. (ЛЕОНТОВИЧ) Михайло Іванович, 1784–1840), еп. РПЦ, викладач та інспектор (1819–1820), ректор (1824–1828) КДА, церковний діяч, богослов, проповідник. У єпископському сані з 1826 р.: еп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії; еп. Пермський і Єкатеринбурзький (1828); архієп. Іркутський і Нерчинський (1831), Харківський і Охтирський (1835). Канонізований РПЦ у 1978 р.

МЕЛХІСЕДЕК (ШТЕФАНЕСКУ/СТЕФАНЕСКУ) Михайло²⁷, 1823–1892), еп. Румунської ПЦ, випускник (1851) КДА, церковний діяч, педагог, богослов, історик, проповідник. У єпископському сані з 1865 р.: еп. Нижньодунайський, Романський (1879).

МЕФОДІЙ (АБРАМКІН) Павло Петрович, 1883–1939), еп. РПЦ, випускник (1911) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1924 р.: еп. Раненбурзький, вікарій Тамбовської єпархії; еп. Бугурусланський, вікарій Оренбурзької єпархії (1931); еп. Бутурліновський, вікарій Воронежської єпархії (1931); еп. П'ятигорський (1933); архієп. П'ятигорський і Будионнівський (1936). Репресований (1937). Розстріляний.

МИКОЛАЙ (БРАЇЛОВСЬКИЙ) Микола Олександрович, 1851–1925), еп. Українського екзархату РПЦ, випускник (1875) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1921 р.: еп. Черкаський, вікарій Київської єпархії (до 1923 р.).

²⁶ Сербськ.: Мелентије (Љубомир Вујић).

²⁷ Румунськ.: Melchisedec (Mihail Ștefănescu).

МИКОЛАЙ (ДОБРОХОТОВ Никанор Васильович, 1800–1864), єп. РПЦ, випускник (1827) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1841 р.: єп. Тамбовський і Шацький. З 1857 р. на спочинку.

МИКОЛАЙ (ЧУДНОВЦЕВ Микола Олександрович, 1873–?), єп. ПРЦ, випускник (1907) КДА, церковний діяч, богослов, публіцист. Від 1924 р. — у складі обновленського єпископату: єп. Армавірський; архієп. Донський (1927); єп. П'ятигорський (1929), В'ятський (1931), Горьковський (1934), Тамбовський (1935), Ішимський (1936). У лютому 1937 р. звільнений за штат. Подальша доля невідома.

МИТРОФАН (ВІЦИНСЬКИЙ Марко Олексійович, 1807–1887), єп. РПЦ, випускник (1839) КДА, церковний діяч, педагог, благодійник. У єпископському сані з 1862 р.: єп. Єкатеринбурзький, вікарій Пермської єпархії; єп. Оренбурзький (1866); архієп. Донський і Новочеркаський (1879).

МИТРОФАН (НЕВСЬКИЙ Матвій Васильович, бл. 1836–1899), єп. РПЦ, випускник (1861) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1888 р.: єп. Ладозький, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії; єп. Пензенський і Саранський (1890), Астраханський і Єнотаївський (1893), Орловський і Севський (1896), Смоленський і Дорогобузький (1899).

МИТРОФАН (ПОЛІКАРПОВ Микола Іванович, 1871–1934), єп. РПЦ, випускник (1919) КДА, церковний діяч, історик церкви. У єпископському сані з 1924 р.: єп. Бутурліновський, вікарій Воронежської єпархії; єп. Бугульминський, вікарій Самарської єпархії (1925); єп. Бакинський і Прикаспійський (1931). Репресований (1924, 1925, 1933).

МИТРОФАН *сщмч.* (**КРАСНОПОЛЬСЬКИЙ** Дмитро Іванович, 1869–1919), єп. РПЦ, випускник (1897) КДА, церковний, громадський і політичний діяч, педагог. У єпископському сані з 1907 р.: єп. Гомельський, вікарій Могильовської єпархії; єп. Мінський і Туровський (1912), Астраханський і Царевський (1916; з 1918 р. у сані архієп.) Розстріляний чекістами. Канонізований РПЦ у 2001 р.

МИХАЇЛ (ЄРМАКОВ Василь Федорович, 1862–1929), єп. РПЦ, Українського екзархату РПЦ, випускник (1887) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1899 р.: єп. Новгород-Сіверський, вікарій Чернігівської єпархії; єп. Ковенський, вікарій Литовської єпархії (1899); єп. Омський і Семипалатинський (1903), Гродненський і Брестський (1905; з 1912 р. у сані архієп.). Митрополит Київський, Патріарший Екзарх України (1921). Репресований (1923, 1925).

МИХАЇЛ (ЙОВАНОВИЧ Милой²⁸, 1826–1898), єп. Сербської ПЦ, випускник (1853) КДА, церковний і державний діяч, педагог. У єпископському сані з 1854 р.: єп. Шабацький; архієп. Белградський; митрополит Сербський (1859–1881, 1889–1898).

МИХАЇЛ (КОНСТАНТИНІДІС Фукидід²⁹, 1892–1958), єп. Елладської ПЦ, навчався у КДА (1918–1919)³⁰, церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1939 р.: митрополит Коринфський. Предстоятель Грецької православної архієпископії Америки (в юрисдикції Константинопольського патріархату): архієп. Американський, екзарх Атлантичного і Тихого океанів (1949).

МИХАЇЛ (ЛУЗІН Матвій Іванович, 1830–1887), єп. РПЦ, викладач і ректор (1877–1883) КДА, богослов, церковний діяч. У єпископському сані з 1878 р.: єп. Уманський, вікарій Київської єпархії; єп. Курський і Белгородський (1883).

МИХАЇЛ (СВИДЕРСЬКИЙ Михайло Тадейович, 1883–1937), єп. ПРЦ, випускник (1913) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1922–1923 р. — у складі обновленського єпископату: єп. Велизький і Височанський, вікарій Вітебської єпархії; єп. Велизький, Ненельський і Височанський (1925; з 1926 р. у сані архієп.); архієп. Великолуцький (1929), Смоленський (1934). Митрополит Смоленський (1935–1937). Репресований (1937). Розстріляний.

МИХАЇЛ (ЧАВДАРОВ Димитрій Тодоров³¹, 1884–1961), єпископ Болгарської ПЦ, випускник (1910) КДА, церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1924 р.: єп. Велицький. Митрополит Доростольський і Червенський (1927). Предстоятель Болгарської ПЦ у 1948–1949 рр.

МОДЕСТ (СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ Данило Костянтинович, 1823–1902), єп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч, педагог, проповідник, історик церкви. У єпископському сані з 1877 р.: єп. Єкатеринбурзький, вікарій Пермської єпархії; єп. Люблінський, вікарій Холм-

²⁸ Сербськ.: Михаило (Милоје Јовановић).

²⁹ Грецьк.: Міχαήλ (Θουκυδίδης Κωνσταντινίδης); англ.: Michael (Thucydides Konstantinides).

³⁰ У 1918 р. переведений на III курс із Санкт-Петербурзької ДА.

³¹ Болг.: Михаил (Димитър Тодоров Чавдаров).

сько-Варшавської єпархії (1878); єп. Нижегородський і Арзамаський (1885), Волинський і Житомирський (1889; з 1892 р. у сані архієп.).

МОЙСЕЙ (БОГДАНОВ-ПЛАТОНОВ-АНТИПОВ Матвій Михайлович, 1783–1834), єп. РПЦ, ректор (1819–1823) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1824 р.: єп. Староруський, вікарій Новгородської єпархії; єп. Вологодський і Устюзький (1829), Саратовський і Царицинський (1828). Архієп. Карталінський і Кахетинський, екзарх Грузії (1832).

МОЙСЕЙ (ВЕРЕСИЧ Максим³², 1835–1896), єп. Сербської ПЦ, випускник (1863) КДА, церковний і державний діяч, богослов. У єпископському сані з 1868 р.: єп. Шабацький, Неготинський (1880). Місцеблюститель сербського митрополичого престолу в 1881–1883 рр.

НАЗАРІЙ (КИРИЛОВ Микола Якович, 1850–1928), єп. РПЦ, випускник (1880) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1893 р.: єп. Кириловський, вікарій Новгородської єпархії; єп. Гдовський, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії (1893); єп. Олонецький і Петрозаводський (1897), Нижегородський і Арзамаський (1901; з 1909 р. у сані архієп.); архієп. Полтавський і Переяславський (1910), Херсонський і Одеський (1913–1917), Курський і Обоянський (1920; з 1921 р. у сані митрополита). У 1923–1925 рр. на спочинку. З 1925 р. митрополит Курський і Обоянський. Репресований (1927).

НАЗАРІЙ свмч. (ЛЕЖАВА Нестор Андрійович³³, 1869³⁴–1924), єп. Грузинської ПЦ, випускник (1905) КДА, церковний діяч, викладач духовних шкіл. У єпископському сані з 1918 р.: митрополит Кутаїсько-Гаенатський. Розстріляний чекістами. Канонізований Грузинською ПЦ у складі Собору новомучеників, що постраждали від репресій (1996), і УПЦ у складі Собору Волинських святих (2012).

НАФАНАЇЛ (САВЧЕНКО Микола Іванович, 1799–1875), єп. РПЦ, випускник (1825) і викладач (1825–1827) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1845 р.: єп. Ревельський, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії; єп. Староруський, вікарій Новгородської єпархії (1850); єп. Полтавський і Переяславський (1850), Архангельський і Холмогорський (1860), Чернігівський і Ніжинський (1871; з 1874 р. у сані архієп.).

³² Сербськ.: Мојсије (Максим Вересич).

³³ Груз.: ნაზარი (ნესტორ ლეჟავა).

³⁴ За іншими даними — 1872 р.

НАФАНАЇЛ (СОБОРОВ Микола Іванович, 1824–1907), єп. РПЦ, випускник (1851) КДА, церковний діяч, педагог, богослов. У єпископському сані з 1872 р.: єп. Новомиргородський, вікарій Херсонської єпархії; єп. Архангельський і Холмогорський (1879–1882; 1885–1890), Псковський і Порховський (1882–1885). З 1890 р. на спочинку.

НАФАНАЇЛ (СТОЯНОВ Нешо/Недялко³⁵, 1820–1906), єп. Болгарської ПЦ, випускник (1851) КДА, церковний і громадський діяч, богослов. У єпископському сані з 1872 р.: митрополит Охридський, Пловдивський (1891).

НЕКТАРІЙ (НАДЕЖДІН Микола Самійлович, 1819–1874), архієп. РПЦ, випускник (1843) КДА, церковний діяч, педагог, богослов. У єпископському сані з 1859 р.: єп. Виборзький, другий вікарій Санкт-Петербурзької єпархії; єп. Нижегородський і Арзамаський (1860); архієп. Харківський і Охтирський (1869).

НЕКТАРІЙ (ТРЕЗВИНСЬКИЙ Нестор, Костянтинович, 1889–1937), єп. РПЦ, випускник (1915) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1924 р.: єп. Велизький, вікарій Полоцької єпархії; єп. Яранський, вікарій В'ятської єпархії (1924). Репресований (1919, 1921, 1925, 1930, 1937). Розстріляний.

НЕСТОР (ПОПОВИЧ Микола³⁶, 1833–1884), єп. Сербської ПЦ, випускник (1863) КДА, церковний діяч, педагог, проповідник. У єпископському сані з 1883 р.: єп. Нишський.

НИКАНДР (ВІКТОРОВ Леонід Миколайович, 1891–1961), єп. РПЦ, випускник (1915) КДА, церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1946 р.: єп. Цицикарський, вікарій Харбінської єпархії, вікарій екзарха Східної Азії; єп. Харбінський і Маньчжурський, очільник Східно-Азійського екзархату Московської Патріархії (1950); єп. Архангельський і Холмогорський (1956; з 1957 р. у сані архієп.); архієп. Ростовський і Новочеркаський (1961).

НИКАНДР (ПОКРОВСЬКИЙ Микола Іванович, 1816–1893), єп. РПЦ, випускник (1839) КДА, церковний діяч і педагог, богослов, перекладач. У єпископському сані з 1860 р.: єп. Тульський і Бельовський (з 1873 р. у сані архієп.).

³⁵ Болг.: Натанаил (Нешо/Недялко Стоянов).

³⁶ Сербськ.: Нестор (Николај Поповић).

НИКАНДР (ФЕНОМЕНОВ Микола Григорович, 1872–1933), єп. РПЦ, випускник (1897) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1905 р.: єп. Кінешемський, вікарій Костромської єпархії; єп. Нарвський, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії (1908); єп. В'ятський і Слободський (1914; з 1919 р. у сані архієп.); архієп. Крутицький, вікарій Московської єпархії (1922). Митрополит Одеський (1925), Ташкентський і Туркестанський (1927). Репресований (1919, 1920, 1922, 1923).

НИКАНОР (АБРАМОВИЧ Никанор Никандрович, 1883–1969), єп. УАПЦ, навчався у КДА (1917–1919), церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1942 р.: єп. Київський і Чигиринський (з того ж року — у сані архієп.). З 1943 р. на еміграції. Митрополит УАПЦ в Німеччині (1952). Митрополит УАПЦ в діаспорі (1953).

НИКАНОР (РУЖИЧИЧ Микола³⁷, 1843–1916), єп. Сербської ПЦ, випускник (1875) КДА, церковний діяч і богослов. У єпископському сані з 1896 р.: єп. Жичський, Нишський (1898–1911).

НИКОДИМ (МІЛАШ Микола³⁸, 1845–1915), єп. Сербської ПЦ, випускник (1871) КДА, церковний діяч і педагог, каноніст, історик церкви. У єпископському сані з 1890 р.: єп. Далматинсько-Істринський (до 1911 р.).

НИКОДИМ (МУНТЯНУ Ніколае³⁹, 1864–1948), єп. Румунської ПЦ, випускник (1895) КДА, церковний діяч, богослов, перекладач. У єпископському сані з 1909 р.: єп. Бакеуський, вікарій Галацької єпархії; єп. Хушський (1912); місцеблюститель Кишинівської і Хотинської кафедри (1918–1919). З 1924 р. на спочинку. Митрополит Молдавський (1935); патріарх Румунської ПЦ (1939).

НИКОДИМ сщмч. (КРОТКОВ Микола Васильович, 1868–1938), єп. РПЦ, випускник (1900) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1907 р.: єп. Акерманський, вікарій Кишинівської єпархії; єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії (1911); архієп. Таврійський і Сімферопольський (1919), Костромський і Галицький (1932). Репресований (1918, 1922, 1924, 1926, 1936). Помер в ув'язненні. Канонізований РПЦ у 2000 р.

³⁷ Сербськ.: Никанор (Никола Ружичић).

³⁸ Сербськ.: Никодим (Никола Милаш).

³⁹ Румунськ.: Nicodim (Nicolae Munteanu).

НИКОН (БОГОЯВЛЕНСЬКИЙ) Пилип Єгорович, 1831–1897), єп. РПЦ, випускник (1855) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1888 р.: єп. Сарапульський, вікарій В'ятської єпархії; єп. Глазовський, вікарій В'ятської єпархії (1889); єп. Углицький, вікарій Ярославської єпархії (1893); єп. Туркестанський і Ташкентський (1895).

НИЛ (ІСАКОВИЧ) Микола Федорович, 1799–1874), єпископ РПЦ, інспектор і викладач (1828–1830) КДА, церковний діяч, педагог, місіонер. У єпископському сані з 1835 р.: єп. В'ятський і Слободський (1835), Іркутський, Нерчинський і Якутський (1838; з 1840 у сані архієп.); архієп. Ярославський і Ростовський (1853).

НИФОНТ (САПОЖКОВ) Олександр Андрійович, 1882–1951), єп. Українського екзархату РПЦ, випускник (1906) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1947 р.: єп. Уманський, вікарій Київської єпархії; єп. Уфимський і Башкирський (1948), Житомирський і Овруцький (1950).

ОКСЮК Йосиф Федорович (1894–1991), єп. УАПЦ, випускник (1918) КДА, богослов, історик церкви, церковний діяч. У єпископському сані з 1922 р.: єп. Кам'янець-Подільський, Лубенський (1924; з 1927 р. у сані архієп.); архієп. Полтавський (1928). У 1930 р. зрікся духовного сану. Репресований (1937).

ПАВЛО (ВІЛЬКОВСЬКИЙ) Петро Якович, 1870–1933), єп. РПЦ, випускник (1895) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1914 р.: єп. Єлецкий, вікарій Орловської єпархії; єп. Михайловський, вікарій Рязанської єпархії (1917); єп. Бакинський, вікарій Грузинського екзархату (1919); єп. Оханський, вікарій Пермської єпархії (1924); єп. Мінський (1927); архієп. П'ятигорський (1930). З 1931 р. на спочинку. Репресований (1933). Розстріляний.

ПАВЛО (ВІЛЬЧИНСЬКИЙ) Іван Єлевферійович, 1829–1908), єп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1878 р.: єп. Сарапульський, вікарій В'ятської єпархії; єп. Чебоксарський, вікарій Казанської єпархії (1878); єп. Саранський і Царицинський (1882), Астраханський і Єнотавський (1889), Могильовський і Мстиславський (1892), знову Астраханський і Єнотавський (1892), Пензенський і Саранський (1893).

ПАВЛО (ПОГОРІЛКО) Павло Ферапонтович, 1869 — після 1927), єп. ПРЦ, СЄЦ, випускник (1894) КДА, церковний і політичний діяч. У єпископському сані з 1923 р.: єп. Кам'янецький, вікарій Подільської

епархії; еп. Ольгопольський, вікарій Подільської єпархії (1923). У 1925–1926 рр. очільник СЄЦ, архієп. всієї України. Репресований (1926).

ПАВЛО (ПРЕОБРАЖЕНСЬКИЙ Павло Григорович, 1843–1911), еп. РПЦ, випускник (1869), секретар Ради і Правління (1869–1870) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1908 р.: еп. Чигиринський, перший вікарій Київської єпархії.

ПАРФЕНІЙ (ЛЕВИЦЬКИЙ Памфіл Андрійович, 1858–1922), еп. РПЦ, випускник (1884) КДА, церковний діяч і педагог, богослов. У єпископському сані з 1899 р.: еп. Можайський, вікарій Московської єпархії (з 1901 р. перший вікарій); еп. Подільський і Брацлавський (1904), Тульський і Бельовський (1908; з 1911 р. у сані архієп.). З 1917 р. на спочинку. У 1920–1921 рр. — тимчасовий очільник Полтавської єпархії.

ПАРФЕНІЙ (ПОПОВ Петро Тихонович, 1811–1873), еп. РПЦ, випускник (1835) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1854 р.: еп. Томський і Єнісейський, Іркутський і Нерчинський (1860; з 1863 р. у сані архієп.).

ПАРФЕНІЙ сщмч. (БРЯНСЬКИХ Петро Арсенійович, 1881–1937), еп. Українського екзархату РПЦ, випускник (1907) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1921 р.: еп. Новомиргородський, вікарій Одеської єпархії; еп. Ананіївський, вікарій Одеської єпархії (1922). Репресований (1922, 1925, 1929, 1931, 1934, 1937). Розстріляний. Канонізований РПЦ у 2005 р.

ПЕТРО (ТРОЇЦЬКИЙ Платон Олексійович, 1812–1873), еп. РПЦ, випускник (1835) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1869 р.: еп. Акерманський, вікарій Кишинівської єпархії.

ПИМЕН сщмч. (БЄЛОЛІКОВ Петро Захарович, 1879–1918), еп. РПЦ, випускник (1904) КДА, церковний діяч, історик церкви, місіонер. У єпископському сані з 1916 р.: еп. Салмаський; еп. Семиреченський і Верненський, вікарій Туркестанської єпархії (1917). Вбитий червоноармійцями. Канонізований РПЦ (2000).

ПИРР (ОКРОПИРИДЗЕ Матвій Іванович⁴⁰, 1874–1922), еп. РПЦ, Грузинської ПЦ, випускник (1900) КДА, церковний діяч і педагог, богослов. У єпископському сані з 1916 р.: еп. Алавердський, вікарій Грузинської єпархії. З 1917 р. — на самостійній алавердській кафедрі.

⁴⁰ Груз.: პირისი (ძათე ოქროპირიძის).

ПИТИРИМ (ОКНОВ Павло Васильович, 1858–1919), єп. РПЦ, випускник (1883) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1894 р.: єп. Новгород-Сіверський, вікарій Чернігівської єпархії; єп. Тульський і Бельовський (1896), Курський і Белгородський (1904; з 1905 р. Курський і Обоянський; з 1909 р. в сані архієп.). Архієп. Владикавказький і Моздокський (1911), Самарський і Ставропольський (1913), Карталінський і Кахетинський. Екзарх Грузії (1914). Митрополит Петроградський і Ладозький (1915).

ПЛАТОН (ПЕТРОВ Платон Мефодійович, 1871–1922), єп. РПЦ, випускник (1902) КДА, церковний діяч, педагог, публіцист. У єпископському сані з 1920 р.: єп. Уманський, вікарій Київської єпархії.

ПЛАТОН (РОЖДЕСТВЕНСЬКИЙ Порфирій Федорович, 1866–1934), єп. РПЦ, Русько-Православної Греко-Кафолічної Північно-Американської митрополії, випускник (1895), викладач (1896–1907), інспектор (1898–1902) і ректор (1902–1907) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1902 р.: єп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії. Архієп. Алеутський і Північно-Американський (1907), Кишинівський і Хотинський (1914), Карталінський і Кахетинський. Екзарх Грузії (1915). Митрополит Тифліський і Бакинський, екзарх Кавказький (1917); архієп. Херсонський і Одеський (1918). З 1920 р. на еміграції. Митрополит всієї Америки та Канади (1922).

ПОЛІКАРП (РАДКЕВИЧ Феодосій Іванович, 1798–1867), єп. РПЦ, випускник (1823) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1853 р.: єп. Одеський, вікарій Херсонської єпархії; єп. Орловський і Севський (1858).

ПОПОВ Тихон Дмитрович (1876–1962), єп. РПЦ, випускник (1900) КДА, церковний педагог, громадський діяч. У єпископському сані з 1922 р. у складі обновленського єпископату: єп. Орехово-Зуєвський (1932); архієп. Тульський (1934); митрополит Московський і Тульський (1936–1937). Репресований (1920, 1938). У 1944 р. повернувся до РПЦ в сані протоієрея.

РАФАЇЛ св. (АВАВІНІ / ХАВАВІНІ Рафла, 1860–1915), єп. РПЦ, навчався в КДА (вересень 1888 — травень 1889), церковний діяч, місіонер. У єпископському сані з 1904 р.: єп. Бруклінський, другий вікарій Алеутської єпархії. Канонізований Православною церквою в Америці у 2000 р.

САВА ДЕЧАНАЦ (БАРАЧ Джордже⁴¹, 1831–1913), еп. Сербської ПЦ, випускник (1871) КДА, церковний, освітянський і культурний діяч. У єпископському сані з 1889 р.: еп. Жичський.

САВВАТІЙ (ВРАБЕЦЬ Антонін-Генрих⁴², 1880–1959), еп. архієпископії Константинопольського патріархату в Чехословаччині, випускник (1907) КДА, церковний і політичний діяч, місіонер. У єпископському сані з 1923 р.: архієп. Празький і усїєї Чехословаччини (1923). В'язень концтабору Дахау (1942–1945).

СЕВАСТЯН (ВЕСТІ Григорій Іванович, 1870–1934?), еп. РПЦ, випускник (1901) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1914 р.: еп. Кінешемський, вікарій Костромської єпархії (1914–1917; 1919–1920); еп. Макаріївський і Унженський (1917); еп. Нерехтський, вікарій Костромської єпархії (1917–1919); архієп. Костромський і Галицький (1920). У 1922–1923 рр. входив до складу обновленського єпископату. Після церковного покаяння (1924) залишився архієп. Костромським (до 1929). Репресований (1923, 1929).

СЕРАФИМ (АРЕТИНСЬКИЙ Олександр Миколайович, 1812–1886), еп. РПЦ, випускник (1837) і викладач (1837–1842) КДА, церковний діяч і педагог, богослов, проповідник. У єпископському сані з 1860 р.: еп. Чигиринський, вікарій Київської єпархії; еп. Воронежський і Задонський (1865; з 1871 р. у сані архієп.).

СЕРАФИМ (ЖЕМЧУЖНИКОВ Семен Іванович, 1843–1887), еп. РПЦ, випускник (1869) КДА, церковний діяч і педагог, богослов. У єпископському сані з 1885 р.: еп. Аксакайський, вікарій Донської єпархії.

СЕРАФИМ (ЗБОРОВСЬКИЙ Сергій Іванович, 1895–1937), еп. РПЦ, навчався у КДА (1918–1919), церковний діяч. У єпископському сані з 1931 р.: еп. Покровський, вікарій Саратовської єпархії; еп. Пугачовський, вікарій Саратовської єпархії (1931). У липні — жовтні 1932 р. на спочинку. Єп. Мелекеський, вікарій і тимчасовий очільник Ульяновської єпархії (1932); еп. Чебоксарський, очільник Алатирського вікаріату Ульяновської єпархії (1934); еп. Читинський і Забайкальський (1934), Красноярський і Ачинський (1935), Актюбінський і Кустанайський (1936). Репресований (1937). Розстріляний.

⁴¹ Сербськ.: Сава Дечанац (Ђорђе Бараћ).

⁴² Чеськ.: Savvatij (Antonín Jindřich Vrabec).

СЕРГІЙ (КАРНЄЄВ / КОРНЄЄВ Сергій Євгенович, 1885–1937), єп. РПЦ, ПРЦ, випускник (1911) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1921 р.: єп. Яранський, вікарій В'ятської єпархії. З 1923 р. у складі обновленського єпископату: архієп. Пермський (1924); митрополит Уральський, очільник Свердловської і Пермської обновленських єпархій (1925). Митрополит Челябінський (1936), Уфимський (1936). Репресований (1937). Розстріляний.

СЕРГІЙ (СПАССЬКИЙ Іван Олександрович, 1830–1904), єп. РПЦ, випускник (1853) КДА, церковний діяч і педагог, богослов, проповідник. У єпископському сані з 1882 р.: єп. Ковенський, вікарій Литовської єпархії; єп. Могильовський і Мстиславський (1885); архієп. Володимирський і Суздальський (1892).

СИЛЬВЕСТР (БАЛАНЕСКУ Семен⁴³, 1838–1900), єп. Румунської ПЦ, випускник (1873) КДА, церковний і освітній діяч, історик церкви. У єпископському сані з 1879 р.: єп. Арджешський, Хушський (1886).

СИЛЬВЕСТР (МАЛЕВАНСЬКИЙ Стефан Васильович, 1827–1908), єп. РПЦ, випускник (1857), викладач (1858–1898), інспектор (1873–1883) і ректор (1883–1898) КДА, богослов, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1885 р.: єп. Канівський, вікарій Київської митрополії. З 1906 р. на спочинку.

СИЛЬВЕСТР сщмч. (ОЛЬШЕВСЬКИЙ Юстин Львович, 1860–1920), єп. РПЦ, випускник (1887) КДА, церковний діяч і педагог, місіонер. У єпископському сані з 1911 р.: єп. Прилуцький, вікарій Полтавської єпархії; єп. Челябінський, вікарій Оренбурзької єпархії (1915); єп. Омський і Павлодарський (1915; з 1918 р. у сані архієп.). Помер під тортурми чекістів. Канонізований РПЦ у 2000 р.

СМАРАГД (КРИЖАНОВСЬКИЙ Олександр Петрович, 1796–1863), єп. РПЦ, викладач (1821–1830), інспектор (1821–1828) і ректор (1828–1830) КДА, церковний діяч, богослов, педагог. У єпископському сані з 1831 р.: єп. Ревельський, вікарій Санкт-Петербурзької єпархії; єп. Полоцький і Віленський (1833; з 1836 р. у сані архієп.); архієп. Могильовський і Мстиславський (1837), Харківський і Охтирський (1840), Астраханський і Єнотаївський (1841), Орловський і Севський (1844); Рязанський і Зарайський (1858).

⁴³ Румунськ.: Silvestru (Simeon Bălănescu).

СОФРОНІЙ (ЧАВДАРОВ Стойко Неद्याлков⁴⁴, 1888–1961), єп. Болгарської ПЦ, навчався у КДА (1912–1915, 1918–1919 — з перервою на військову службу), церковний діяч, богослов. У єпископському сані з 1931 р.: вікарій Велико-Тирновської єпархії. Митрополит Велико-Тирновський (1935).

СТЕФАН (ГЕОРГІЄВ/ШОКОВ Стоян Попгеоргієв⁴⁵, 1878–1957), єп. Болгарської ПЦ, випускник (1904) КДА, церковний діяч, богослов, історик церкви. У єпископському сані з 1921 р.: єп. Маркіанопольський. Митрополит Софійський (1922). Екзарх Болгарії (1945).

СТЕФАН (ПРОЦЕНКО Стефан Максимович, 1889–1960), єп. РПЦ, навчався в КДА (1918–1922), церковний діяч. У єпископському сані з 1926 р.: єп. Козелецький, вікарій Чернігівської єпархії; єп. Чернігівський і Козелецький (1932). Архієп. Уфимський (1942), Полтавський і Кременчуцький (1944), Харківський і Богодухівський (1945; з 1959 р. у сані митрополита). Репресований (1931, 1936).

ТАРНАВСЬКИЙ Петро Іванович (1873–1938), єп. УАПЦ, випускник (1897) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1923 р. (без єпархії). У 1925 р. відлучений від УАПЦ; повернувся після покаяння (1927). Репресований (1930, 1936, 1938). Розстріляний.

ТИХОН (ВАСИЛЕВСЬКИЙ Микола Павлович, 1867–1926), єп. РПЦ, ПРЦ, випускник (1891) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1903 р.: єп. Балтський, вікарій Подільської єпархії; єп. Костромський і Галицький (1905; з 1913 р. у сані архієп.); архієп. Курський і Обоянський (1914–1917); тимчасовий очільник Алатирського вікаріатства Симбірської єпархії (1918–1919); архієп. Воронежський і Задонський (1920). Від 1922 р. у складі обновленського єпископату: митрополит Київський і всієї України (1923).

ТИХОН (ЛЯЩЕНКО Тимофій Іванович, 1875–1945), єп. РПЦЗ, випускник (1909), викладач (1911–1919), інспектор (1914–1917), проректор (1918–1919) КДА, церковний діяч, богослов. З 1919 на еміграції. У єпископському сані з 1924 р.: єп. Берлінський, вікарій Західноєвропей-

⁴⁴ Болг.: Софроний (Стойко Неद्याлков Чавдаров).

⁴⁵ Болг.: Стефан (Стоян Попгеоргієв Шоков). За сучасними нормами утворення болгарських імен, що усталилися з другої половини ХХ ст., прізвище екзарха Стефана — Шоков. Однак за його життя прізвищем зазвичай слугувало по батькові (Попгеоргієв, тобто син свящ. Георгія). У документах КДА та російськомовних виданнях майбутній екзарх Стефан фігурує під прізвищем Георгієв.

ської єпархії; єп. Берлінський і Германський (1926; з 1936 у сані архієп.). З 1938 р. на спочинку.

ФЕОДОСІЙ (КОВЕРНИНСЬКИЙ Євфимій Павлович, 1895–1980), єп. РПЦ, навчався в КДА (1918–1919), церковний діяч. У єпископському сані з 1945 р.: єп. Чернівецький і Буковинський, Кіровоградський і Миколаївський (1947–1949), Архангельський і Холмогорський (1953–1956).

ФЕОДОСІЙ (МАКАРЕВСЬКИЙ Олександр Григорович, 1822–1885), єп. РПЦ, випускник (1849) КДА, церковний діяч і педагог, історик, краєзнавець. У єпископському сані з 1867 р.: єп. Острогоський, вікарій Воронежської єпархії; єп. Катеринославський і Таганрозький (1871).

ФЕОДОСІЙ (ОЛТАРЖЕВСЬКИЙ Петро Наркисович, 1867–1914), єп. РПЦ, випускник (1893), викладач і ректор (1908–1910) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1903 р.: єп. Єлисаветградський, вікарій Херсонської єпархії; єп. Чистопольський, вікарій Казанської єпархії (1905); єп. Прилуцький, вікарій Полтавської єпархії (1905); єп. Уманський, другий вікарій Київської єпархії (1908); єп. Оренбурзький і Тургайський (1910).

ФЕОДОСІЙ (СЕРГЄЄВ Микола Васильович, 1880–1937), єп. РПЦ, ПРЦ, УАПЦ, випускник (1910) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1923 р.: єп. Прилуцький, вікарій Полтавської єпархії. З того ж року у складі обновленського єпископату: єп. Полтавський. З 1924 р. в УАПЦ: єп. Переяславський (1924), Бердичівський (1927). Репресований (1937). Розстріляний.

ФЕОДОСІЙ (ШАПОВАЛЕНКО Михайло Іванович, 1811–1883), єп. РПЦ, випускник (1839) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1863 р.: єп. Тамбовський і Шацький, Вологодський і Велико-Устюзький (1873; з 1883 р. у сані архієп.).

ФЕОКТИСТ (ПОПОВ Федір Аполлонович, 1826–1894), єп. РПЦ, випускник (1851) КДА, церковний діяч, педагог, місіонер, проповідник. У єпископському сані з 1869 р.: єп. Староруський, вікарій Новгородської єпархії; єп. Симбірський і Сизранський (1874), Рязанський і Зарайський (1882; з 1885 р. у сані архієп.).

ФЕОФАН (ГАВРИЛОВ Федір Георгійович, 1872–1943), єп. РПЦ, РПЦЗ, випускник (1906) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1913 р.: єп. Рильський, вікарій Курської єпархії; єп. Курський

і Обоянський (1917). З 1920 р. на еміграції. Член архієрейського синоду РПЦЗ (з кінця 1920-х рр. у сані архієп.).

ФЕОФАН Затворник, св. (ГОВОРОВ Георгій Васильович, 1815–1894), єп. РПЦ, випускник (1841) КДА, церковний діяч, педагог, богослов, публіцист, проповідник, християнський подвижник. У єпископському сані з 1859 р.: єп. Тамбовський і Шацький, Володимирський (1863). З 1866 р. на спочинку; з 1872 р. у затворі. Канонізований РПЦ у 1988 р.

ФЕОФІЛАКТ (ПРАВЕДНИКОВ Феофан Гаврилович, 1811–1869), єп. РПЦ, випускник (1837) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1868 р.: єп. Новгород-Сіверський, вікарій Чернігівської єпархії.

ФІЛАРЕТ (ЛІНЧЕВСЬКИЙ Андрій Костянтинівич, 1873–1937), єп. Українського екзархату РПЦ, випускник (1914) КДА, церковний діяч. У єпископському сані з 1923 р.: єп. Черкаський і Чигиринський, вікарій Київської єпархії; архієп. Вінницький (1932); єп. Уманський (1934), Волинський і Житомирський (1934). Репресований (1926, 1937). Розстріляний.

ФІЛАРЕТ (СКРИБАН Василь⁴⁶, 1811–1873), єп. Румунської ПЦ, випускник (1841) КДА, церковний і політичний діяч, педагог, публіцист. У єпископському сані з 1852 р.: єп. Ставропольський.

ФІЛАРЕТ (ФІЛАРЕТОВ Михайло Прокофійович, 1824–1882), єп. РПЦ, випускник (1851), викладач (1851–1858; 1860–1877) і ректор (1860–1877) КДА, церковний діяч і педагог, богослов. У єпископському сані з 1874 р.: єп. Уманський, вікарій Київської єпархії; єп. Ризький і Мітавський (1877).

ФОТІЙ (ПУРЛЕВСЬКИЙ Олександр Олександрович, 1881–1938), єп. РПЦ, випускник (1910) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1935 р.: єп. Читинський і Забайкальський, Семипалатинський (1836); єп. Сергацький, вікарій Горьковської єпархії (1936); єп. Омський (1937). Репресований (1922, 1927, 1937). Розстріляний.

ХРИСТОФОР (СМИРНОВ Федір Олексійович, 1842–1921), єп. РПЦ, випускник (1869) і викладач (1871–1883) КДА, церковний діяч і педагог, історик церкви. У єпископському сані з 1887 р.: єп. Волоколамський, вікарій Московської єпархії; єп. Ковенський, вікарій Литовської

⁴⁶ Румунськ.: Filaret (Vasile Scriban).

епархії (1892); еп. Єкатеринбурзький та Ірбітський (1897), Кам'янець-Подільський і Брацлавський (1900), Уфимський і Мензелінський (1903). З 1908 р. на спочинку.

ШАРАЄВСЬКИЙ / ШАРАЇВСЬКИЙ Нестор Андрійович (1865–1929), еп. УАПЦ, випускник (1891) КДА, церковний діяч, богослов, педагог. У єпископському сані з 1921 р.: архієп. Київський.

ЮВЕНАЛІЙ (КАРЮКОВ) Григорій Іванович, 1816–1882/1883), еп. РПЦ, випускник (1845) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1868 р.: еп. Михайловський, вікарій Рязанської епархії; еп. Архангельський і Холмогорський (1871), Орловський і Севський (1876).

ЮСТИН (МИХАЙЛОВ) Яків Євдокимович, 1799–1879), еп. РПЦ, випускник (1823), викладач (1823–1828) та інспектор (1826–1828) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1841 р.: еп. Вінницький, вікарій Подільської епархії; еп. Староруський, вікарій Новгородської епархії (1842); еп. Ревельський, вікарій Санкт-Петербурзької епархії (1842); еп. Костромський і Галицький (1845), Владимирський і Суздальський (1850–1863).

ЮСТИН (ПОЛЯНСЬКИЙ) Михайло Євграфович, бл. 1832–1903), еп. РПЦ, випускник (1869) КДА, церковний діяч, педагог, публіцист. У єпископському сані з 1885 р.: еп. Михайловський, вікарій Рязанської епархії; еп. Новомиргородський, вікарій Херсонської епархії (1885); еп. Тобольський і Сибірський (1889), Рязанський і Зарайський (1894), Уфимський і Мензелінський (1896–1900).

ЯКІВ (НЕМОЛОВСЬКИЙ) Яків Іванович, 1862–?), еп. Українського екзархату РПЦ, ПРЦ, випускник (1894) КДА, церковний діяч і педагог. У єпископському сані з 1922 р.: еп. Старокостянтинівський та Ізяславський, вікарій Подільської епархії (1922). З того ж року — у складі об'єднаного єпископату. Подальша доля невідома.

ЯНУАРІЙ (ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ / ПОПОВ-ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ) Іван Іванович, 1823–1883), еп. РПЦ, випускник (1849) КДА, церковний діяч, педагог, проповідник, публіцист. У єпископському сані з 1877 р.: еп. Брестський, вікарій Віленської епархії; еп. Балтський, вікарій Подільської епархії (1879).